

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 02 Φεβρουαρίου 2012

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ομιλία Υπουργού Εσωτερικών κ. Τάσου Γιαννίτση, σε εκδήλωση Κέντρου Ερευνών Προοδευτικής Πολιτικής με θέμα: «Ευρώ και Ελλάδα : Διλήμματα και Επιλογές»

«Το 2004, σε ένα συλλογικό τόμο που εκδόθηκε με τίτλο «Ελλάδα. Η ένταξη στην ΟΝΕ και προκλήσεις του μέλλοντος», με κείμενα των Γιάννου Παπαντωνίου, Γιάννη Στουρνάρα, δικό μου και άλλων είχα υποστηρίξει ότι η ένταξη της χώρας στο ενιαίο νόμισμα δημιουργούσε ένα νέο ασφαλέστερο θεσμικό πλαίσιο, με πολλαπλές θετικές επιπτώσεις στην πορεία της χώρας μας. Ειδικότερα, είχα θεωρήσει ότι σε συνθήκες ΟΝΕ:

- Οι κυβερνήσεις δεν θα μπορούσαν να «παίζουν» με παρεμβάσεις που θα έδιναν την εικόνα μιας πλασματικής βελτίωσης αλλά που στην ουσία θα μετακυλούν το πραγματικό κόστος της στο μέλλον.*
- Οι κυβερνήσεις δεν θα μπορούσαν να πάρουν εύκολα πολιτικές αποφάσεις που να επιδεινώνουν την ανταγωνιστική ικανότητα της οικονομίας και τα πραγματικά εισοδήματα, χωρίς αυτό να διορθώνεται γρήγορα μέσα από την αντίδραση των αγορών.*

- Θα γινόταν όλο και πιο αναγκαίο, η κοινωνική πολιτική να στηρίζεται στην οικοδόμηση ενός αποτελεσματικού και ισχυρού φορολογικού και κοινωνικού συστήματος, το οποίο θα περιόριζε τις ανεπάρκειες και αδικίες που χαρακτήριζαν την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική της χώρας.

Οκτώ χρόνια μετά οφείλω να πω, ότι έκανα λάθος. Πολλά πρότυπα συμπεριφορών συνέχισαν να λειτουργούν όπως και πριν το 2000, και οι τότε προσδοκίες μας έμειναν αρκετά ή πολύ μακριά από την πραγματικότητα.

Τι πήγε στραβά; Λάθος συλλογισμοί, κακή εκτίμηση, απρόβλεπτοι παράγοντες; Θα αναφερθώ σε δύο παράγοντες: **πρώτον**, το ευρώ σχεδιάστηκε για συνθήκες ομαλότητας και όχι έντασης ή κρίσης. Τα θεσμικά κενά και τα κενά πολιτικής στη δημιουργία και λειτουργία του ευρώ έπαιξαν βασικό ρόλο για τη σημερινή κρίση. **Δεύτερο** λάθος ήταν η υπόθεση, ότι το ευρωσύστημα και οι εθνικές πολιτικές θα λειτουργούσαν με ορθολογισμό, θα εφαρμόζαν τους κανόνες που είχαν θέσει, θα έπαιρναν αποφάσεις που θα διόρθωναν την πορεία τους και θα απέτρεπαν τη μετάβασή τους σε συνθήκες κρίσης.

Για πολλούς λόγους οι εξελίξεις δεν κινήθηκαν προς την κατεύθυνση αυτή, ούτε στην ευρωζώνη, ούτε σε εθνικό επίπεδο. Στη δεκαετή πορεία της η Ευρωζώνη, και πολύ περισσότερο η Ελλάδα, υποτίμησαν τη δυναμική σχέση που συνδέει τα δημοσιονομικά ελλείμματα και το δανεισμό με τα ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών, την ανταγωνιστικότητα, τον πληθωρισμό, την εισοδηματική πολιτική και την παραγωγικότητα. Υποτίμησαν και αγνόησαν τη σημασία της πειθαρχίας στους κανόνες που είχαν συμφωνηθεί. Οι επιπτώσεις σωρεύτηκαν και δημιούργησαν μια επικίνδυνη πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να πρέπει σήμερα να γίνουν δύσκολες προσαρμογές που περνούν μέσα από ύφεση, ανεργία, μείωση των εισοδημάτων.

Σε κάθε περίπτωση, φτάσαμε σε μια κατάσταση, όπου, για διαφορετικούς λόγους, Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, και αύριο ίσως και Ιταλία και Γαλλία βρίσκονται σε κρίση, όπως και όλη η ευρωζώνη. Δεν θα

εστιάσω στα αίτια. Είναι, όμως, προφανές, ότι ο προσδιορισμός μιας στρατηγικής για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι ανάγκη να τοποθετηθεί στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Η ευρωπαϊκή πολιτική από το 2008 μέχρι σήμερα ήταν μια πολιτική σταδιακής αντίδρασης που ακολουθούσε τις πιέσεις των αγορών. Βασικό της χαρακτηριστικό ήταν ότι ερχόταν πολύ αργά και πολύ λίγο. Όποιοι και αν είναι οι λόγοι, η διαπίστωση είναι μια: η ευρωζώνη βρισκόταν σε μόνιμη αδυναμία να αναπτύξει μια πειστική πολιτική αντιμετώπισης των επιθέσεων των αγορών και αυτό είχε ως αποτέλεσμα να γίνουν σταδιακά ευάλωτες πολλές χώρες και η ίδια η ευρωζώνη. Πιστεύω, ότι σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μια ποιοτικά διαφορετική αντίληψη σε ότι αφορά το “management” της κρίσης. Έχουμε περάσει από την εποχή της πολιτικής της τιμωρίας, που εφαρμόστηκε το 2010 απέναντι στην Ελλάδα, θυσιάζοντας πολύτιμο χρόνο και δημιουργώντας κλίμα αυξανόμενης αμφισβήτησης της ευρωπαϊκής πολιτικής, σε πολιτικές που αναζητούν συνολικότερη και σταθερότερη λύση. Όμως, το μίγμα πολιτικής και το αποτέλεσμα είναι ακόμα ανοικτά.

Μακροοικονομικά, οι βασικές επιλογές και τα διλήμματα είναι μεταξύ μιας πολιτικής που οδηγεί σε ύφεση και μιας πιο επεκτατικής πολιτικής, καθώς και μιας πολιτικής που οδηγεί σε έντονες ανισορροπίες μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών χωρών στην ευρωζώνη. Η απάντηση δεν μπορεί να δοθεί με γενικεύσεις. Χώρες με χαμηλά ελλείμματα και χρέη και με ισχυρή ανταγωνιστική βάση έχουν δυνατότητα επιλογής μιας πιο χαλαρής πολιτικής. Καλλιεργείται όμως και η αντίληψη, ότι χώρες υπερχρεωμένες και με βαθιές ανισορροπίες, όπως η Ελλάδα, έχουν και αυτές επιλογή και μπορούν να ασκήσουν επίσης επεκτατική πολιτική. Με τι πόρους ; Η Ελλάδα είχε τη δυνατότητα αυτή, αλλά την ακύρωσε, όταν εξαντλώντας κάθε όριο δανειοληπτικής δυνατότητας έφτασε σε σημείο πτώχευσης, και σε συνθήκες πλήρους αδυναμίας να δανειστεί στη διεθνή αγορά.

Η κρίση όμως που περνάμε δεν είναι μια κλασική κρίση ζήτησης. Είναι διαρθρωτική κρίση. Η έξοδος της χώρας μας από αυτήν προϋποθέτει μια

σύνθετη στρατηγική, τις διαστάσεις της οποίας δεν μπορώ να αναλύσω εδώ. Θα αναφερθώ όμως σε δύο από αυτές:

α) την ανάγκη να λειτουργήσει στη χώρα μας η συμπετεριανή διαδικασία της «δημιουργικής καταστροφής», η διαδικασία διαρθρωτικών αλλαγών στο παραγωγικό και το θεσμικό μας σύστημα, για να ξεκινήσει μια πορεία ανάπτυξης. Διαφορετικά θα ζούμε την καταστροφή χωρίς τη δημιουργία, και

β) την ανάγκη να διαμορφωθεί ένα νέο σύστημα διακυβέρνησης στην Ευρωζώνη, που θα αντιμετωπίσει τα κενά του συστήματος και θα βοηθήσει και τις χώρες κρίσης να ξαναβρούν την ισορροπία τους.

Θα ήθελα πάντως να επισημάνω, ότι μεταρρυθμίσεις δεν γίνονται γρήγορα ή αστόχαστα. Απαιτούν προετοιμασία, χρόνο και βεβαίως βούληση. Ωστόσο, αν η βούληση βρίσκεται σε συνεχή χειμέρια νάρκη, οι μεταρρυθμίσεις επιβάλλονται από την πραγματικότητα την ίδια, με πολύ άναρχο και οδυνηρό τρόπο. Το ζήσαμε στο ασφαλιστικό και σε άλλα ζητήματα.

Αναζήτηση ενός μηχανισμού ανάπτυξης

Για να αντιμετωπίσουμε την κρίση, όπως και την ύφεση λόγω δημοσιονομικής και εισοδηματικής λιτότητας, είναι ανάγκη μέσα στις συνθήκες αυτές να δημιουργηθούν ευνοϊκοί όροι για επενδύσεις, τόνωση της παραγωγής, βελτίωση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας. Όμως τα μηνύματα που εκπέμπει η χώρα έρχονται σε αντίθεση με το στόχο αυτό και πολύ απλά, μπλοκάρουν επενδυτικές και αναπτυξιακές πρωτοβουλίες. Θα αναφερθώ σε δύο σημεία:

- Η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ρίσκο χώρας (*sovereign risk*) στην Ευρωζώνη, λόγω του μη βιώσιμου χρέους της και λόγω της πολιτικής απροθυμίας της να σχεδιάσει ένα συνεπές σχέδιο προσαρμογής και ανάπτυξης και να εφαρμόσει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε. Υπάρχει ένα αντικειμενικό στοιχείο, αλλά και εμείς οι ίδιοι κάνουμε ότι μπορούμε για να διατηρείται το ρίσκο αυτό στα ύψη. Όσο διαρκεί το σκηνικό αυτό, τόσο οι επενδύσεις και οι μηχανισμοί μεγέθυνσης θα παραμένουν σε οριακό επίπεδο.

- Η αναπτυξιακή επιτυχία στηρίζεται στην παραγωγή, την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση, τους θεσμούς, την καινοτομία, τον περιορισμό της αδιαφάνειας, και, κυρίως, σε ένα αποτελεσματικό Κράτος. Η επιτυχία μας είτε μέσα, είτε έξω από την ευρωζώνη δεν ξεφεύγει από αυτή την πραγματικότητα. Μια κοινωνία που σε στιγμές βαθύτατης κρίσης αρνείται πεισματικά και ενάντια στο συλλογικό συμφέρον της να κάνει οποιοσδήποτε αλλαγές στα πεδία αυτά, εκπέμπει το μήνυμα, ότι αδυνατεί να κατανοήσει τους σημερινούς μηχανισμούς ανάπτυξης και αρνείται να θυσιάσει ακόμα και μικρές κρατικοδοσμένες προσόδους στο όνομα μιας καλύτερης αυριανής συλλογικής πραγματικότητας.

Αναζήτηση αποτελεσματικής διακυβέρνησης της ευρωζώνης

Με τα σημερινά δεδομένα, είναι απολύτως αναγκαίο να σχεδιαστεί ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης της ευρωζώνης. Ένα τέτοιο σύστημα θεωρώ ότι πρέπει να συνδυάζει τις εξής πτυχές:

- Την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών στην ικανότητα της Ευρωζώνης να σταθεροποιήσει το ευρώ, ν' αναπτύξει μηχανισμούς στήριξης για τις χώρες σε κρίση και να αποτρέψει την εξάπλωση –το “contagion”- σε άλλες χώρες,
- Τη δημιουργία θεσμών είτε στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, είτε άλλων υποστηρικτικών μηχανισμών, που θα προστατεύουν το ευρώ από τις συμπεριφορές των διεθνών αγορών και θα διαχειρίζονται το πρόβλημα της έλλειψης ρευστότητας όταν αυτό εμφανίζεται,
- Τα νομισματικά ή δημοσιονομικά εργαλεία δεν αρκούν για να αντιμετωπίσουν τις ανισορροπίες που σωρεύονται, όταν υπάρχουν σοβαρές οικονομικές αποκλίσεις μεταξύ χωρών. Γι' αυτό και η Ευρωζώνη πρέπει να προχωρήσει σε πιο βαθιά ολοκλήρωση, αλλά και στη δημιουργία ευρωπαϊκών επενδυτικών μηχανισμών, που στηρίζοντας την παραγωγικότητα και τις επενδύσεις θα αντιμετωπίζουν τις συνέπειες των οικονομικών αυτών αποκλίσεων,

- Την εφαρμογή πολιτικών που θα αποτρέψουν τον κίνδυνο της ύφεσης και θα διατηρήσουν τους θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης στις χώρες της ευρωζώνης που δεν αντιμετωπίζουν κρίση χρέους,
- Τη θέσπιση κανόνων, αλλά και την πραγματική εφαρμογή τους, που θα εξασφαλίσουν μεγαλύτερη συνοχή στις δημοσιονομικές και μακροοικονομικές πολιτικές των χωρών της ευρωζώνης,
- Τη δημιουργία όρων πολιτικής και κοινωνικής αποδοχής της Ευρωζώνης σε μια ευρωπαϊκή κοινωνία, που βλέπει αυξανόμενη ανεργία, λιτότητα και κοινωνικές πιέσεις.

Κυρίες και κύριοι,

Η πραγματικότητα που ζούμε εκπέμπει τρία ηχηρά μηνύματα:

- *Πολλά από τα στερεότυπα με τα οποία πορευτήκαμε, οδήγησαν στην κατάρρευση και, οικονομικά, κατέταξαν τη χώρα στην κατηγορία των σκουπιδιών,*
- *Δεν θα βγούμε από την κατάρρευση, παραμένοντας σε αντιλήψεις, που ενώ μας οδήγησαν σε αυτήν, παρά ταύτα, προσπαθούν να επιβληθούν ξανά στις αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν.*
- *Δημιουργείται μια Ευρώπη δύο ταχυτήτων, που κάνει απελπιστικά αναγκαία από πλευράς μας επιλογές πολιτικών επιτυχίας. Επιλογές, που θα ενσωματώνουν τα στοιχεία της καινοτομίας, της ποιότητας, της συνέπειας, της παραγωγικότητας, της εξωστρέφειας, της οργανωμένης παραγωγικής βάσης, και, κυρίως, του τρόπου άσκησης της πολιτικής.*

Μας πήρε 15 χρόνια για να απαγκιστρωθούμε από οικονομικές συνταγές, που κόστισαν βουνά κοινωνικών αδικιών. Μας πήρε μόλις 10 χρόνια για να πέσουμε από τη νιρβάνα και τις κραυγές του ασφαλιστικού στην πραγματική όψη που έκρυβαν επιμελώς οι επιλογές εκείνες. Με τις ίδιες πρακτικές, θα μας πάρει τώρα άλλα 15 χρόνια τουλάχιστον, για να καταλάβουμε τι πολιτικές χρειαζόμαστε για να αντιμετωπίσουμε το ένα εκατομμύριο ανέργους και τις ανισότητες της κρίσης. Το πρόβλημα δεν είναι ότι διατυπώνουμε αναποτελεσματικές πολιτικές. Δεν διατυπώνουμε

απολύτως καμιά πολιτική. Ποιος θα πληρώσει ποτέ για το κόστος αυτό, που στο παρελθόν και σήμερα πλήττει ανελέητα την κοινωνία μας; Ποιος θα πληρώσει ποτέ, αν η κρίση που ζούμε, αντί να ξεπεραστεί σε πέντε ή όσα χρόνια, ξεπεραστεί στα διπλά; Ποιος θα παραδεχτεί, ότι όλο αυτό το πρόσθετο κόστος θα οφείλεται στο ότι το 2012 αντικαταστήσαμε τον ορθολογισμό με τον μηδενιστικό φανατισμό και ποιος θα αναλάβει την ευθύνη για αυτό; Κανείς, όπως ποτέ στο παρελθόν.

Ενώ η Ευρωζώνη προχωράει, έστω αργά, σε σοβαρές προσαρμογές της πολιτικής της, εμείς κινούμαστε διαφορετικά. Γι' αυτό, η ελληνική κοινωνία έχει απαυδήσει και από αυτά που γίνονται και από αυτά που δεν γίνονται. Έχει απαυδήσει και από τις θυσίες που έχει κάνει μέχρι τώρα και βλέπει να κάνει ακόμα για καιρό, αλλά και από την αδυναμία να αλλάξουν πολλά πράγματα που ατομικά τα επικρίνουμε, αλλά συλλογικά τα «αγνοούμε», και που θα μπορούσαν να δώσουν μια προοπτική στις θυσίες αυτές και να βελτιώσουν την κοινωνική πραγματικότητα. Έχει απαυδήσει γιατί η άρνησή μας να δημιουργήσουμε συνθήκες ανάπτυξης στη χώρα κρατάει κλειστή την προοπτική στην οποία προσβλέπει ένας ολόκληρος κόσμος.

Για τους λόγους αυτούς, θεωρώ, ότι τόσο ο πολιτικός κόσμος, όσο και κάθε δημιουργικό άτομο, ιδίως οι νέοι που ζουν τη δραματική πραγματικότητα που τους επιφύλαξαν οι αγώνες της ένδοξης γενιάς μου, η γενιά της μεταπολίτευσης, για «έναν καλύτερο κόσμο», πρέπει να αποφασίσουν να πάρουν το μέλλον τους στα χέρια τους και όχι να το αφήσουν σε χρεοκοπημένες αντιλήψεις. Ανεξάρτητα ποιες αξίες και ιδεολογίες έχει κανείς, το ζητούμενο πρέπει να είναι ένα : να μην αφήσουμε να υποκατασταθεί η πολιτική από κραυγές, απειλές, ψιθύρους, που τσακίζουν το ηθικό και την αυτόνομη σκέψη του μέσου πολίτη. Να μην παρακολουθούμε ως θεατές ένα σκηνικό ανευθυνότητας που παίζει στα ζάρια την τύχη 11 εκατομμυρίων πολιτών, να συζητήσουμε με ποιες διαφορετικές διαδρομές μπορούμε να ξεφύγουμε από το σημείο όπου μας έφερε μια θάλασσα αυτοκαταστροφικών αναγνώσεων της πραγματικότητας. Να εξαντλήσουμε κάθε διαμάχη, κάθε ιδεολογική σύγκρουση, κάθε χρήσιμη διαπραγμάτευση. Αλλά να καταλήξουμε σε

θετικές προτάσεις. Χωρίς τέτοιες διαδικασίες οι προοπτικές εξόδου μας από την κρίση θα μας οδηγούν από απογοήτευση σε απογοήτευση.

Το δίλημμά μας στη συγκυρία αυτή είναι διπλό: Πρώτον, είτε να μείνουμε στο ευρώ με μια σοβαρή προσπάθεια, πληρώνοντας για το παρελθόν μας, ακόμα και για τα λάθη της ευρωζώνης, είτε να αποφασίσουμε να λειτουργήσουμε εκτός ευρώ, με πολλαπλό κόστος. Δεύτερον, είτε να διατηρήσουμε τα οφέλη από τη συμμετοχή μας στο δεύτερο μεγαλύτερο παγκόσμιο νομισματικό και οικονομικό πόλο, είτε να ξεκινήσουμε ένα ταξίδι για το άγνωστο. Οι επιλογές είναι δικές μας. Το ίδιο και οι συνέπειες. Κανείς δεν θα μας τις επιβάλλει. Σε κάθε περίπτωση, η πορεία είτε προς τη μία, είτε, κυρίως, προς την άλλη κατεύθυνση είναι μη αναστρέψιμη.»
